

N:o 28.

*Af Herr André Oscar Wallenberg: Med förslag till införande af
fondersystem i statens upplåning.*

Då det blifver alltmera påtagligt att Svenska statens upplåning icke var en tillfällighet eller ett undantagsförhållande, utan att i mån af stigande utveckling ökade anledningar uppkomma, att för allmännyttiga ändamål anlita statens kredit, så torde det *sätt*, på hvilket denna kredit bör begagnas, vara förtjent af större uppmärksamhet än hittills. Oberäknadt den besparing i utgift, som ovedersägligen tillfaller den låntagare, som begagnar det lämpligaste upplåningssättet, måste man vid upplåning för statens räkning jemväl i någon mån taga i betraktande det inflytande, som upplåningen kan utöfva på landets alla näringsgrenar. Statens upplåning inverkar i dubbelt hänseende på den allmänt gällande räntefoten dels genom den täflan om ledigt penningekapital och dels genom räntefotens bestämmande. Jag har icke nu för afsigt att uttala något omdöme om den hittills skedd upplåningen för statens räkning. Jag vågar endast påstå, att så länge staten upplånar till en hög räntefot hindrar detta förfaringsätt räntans nedgående i allmänhet. Visserligen kan diskonto för korta papper tillfälligtvis nedgå, men räntefoten för in-tecknad skuld och för de lån, kommuner och korporationer behöfva upptaga, blir alltid i hög grad beroende af den ränta, som kan erhållas genom inköp af statspapper. Så länge femprocentsräntan vidhålles, så kan staten, äfven om Riksgäldskontoret är sin egen kommissionär och utan alla mellanhänder lyckas försälja statsobligationerna, icke erhålla billigare penningekapital än för fem procent årligen. Sättes en längre räntefot, så kan väl genom beviljad kapitalrabatt räntan vid sådan försäljnings början motsvara fem procent, men om konjunkturen är gynsam och obligationerna eftersökta, så stiga de i pris, hvarigenom Riksgäldskontorets effektiva ränteutgift för hvad som under goda konjunkturer försäljes, blir lägre än fem procent. År 1855 såldes här i Stockholm rätt betydliga belopp af Mälare-Hypoteksföreningens fyra procents obligationer till 91½ procent, hvilket gifver nära 4½ procents effektiv ränta, hvilket icke kan åstadkommas vid försäljning af femprocents obligationer. Det torde således få anses såsom en allmän angelägenhet att nedbringa räntefoten vid statens upplåning.

Uti alla länder, der man af omständigheternas kraf varit nödsakad upptaga lån på hårda villkor, har man sedermera sökt begagna inträdande bättre konjunkturer,

för att åstadkomma skuldens *konverterande* från högre till lägre räntefot. Men äfven kommuner, korporationer och bolag förfara på enahanda sätt. Ett lyckadt exempel i vår närhet må det tillåtas anföra. Kongl. Direktionen för Arméens Pensionskassa konverterade år 1841 Aekords-amorterings-fondens obligationsskuld från *fem procents ränta till fyra och en half procents ränta*, som ytterligare konverterades successive under de sju följande åren från *fyra och en half till fyra procents ränta*. Frågan gällde just icke någon obetydlighet under då varande förhållanden, ty summan utgjorde nära fyra millioner R:dr. Det är så mycket angelägnare, att nu planmessigt förbereda räntekonverteringsfrågan, som det visat sig, att en del af våra i utlandet varande obligationer kunnat inköpas och blifva svensk egendom, genom hvilken omständighet det alltid blir lättare för Fullmäktige att underhandla med obligationsinnehafvare.

Under de tio åren efter 1857 års kris höjdes tusentals röster för inrättandet af ett *svenskt fondsystem*. Under den tiden funnos inom landet inga lediga penningekapitaler, som sökte fast placering, utan till följd af den rådande oron önskade enhver hafva sina penningtillgångar lätt disponibla. Visserligen negocierades obligationslån, men såväl staten som hypoteksbanken måste i utlandet uppsöka sina långifvare. Nu äro förhållandena väsendtligen förändrade. Under senare åren har kapitalbildningen betydligt tillvuxit; nu kan ett *svenskt fondsystem* inrättas, men *nu* äro nästan alla likgiltiga för den viktiga allmänna angelägenheten! Vi hafva det för ögonblicket något hvar så ovanligt bra, att vi icke anse oss behöfva bekymra oss om kommande tider hvarken för det allmänna eller för oss sjelfva. Men det goda vi nu åtnjuta kan snart upphöra och måhända komma då de, som icke velat göra sig mödan begagna de gynsamma konjunkturerna, att bittert ångra sin sorglöshet. Vi hafva alla hört kraftiga ord och uppmaningar uttalas i syftning att förmå Riksdagen vidtaga lämpliga åtgärder till landets betryggande genom försvarsanstalter. Männe ej, i en tid då man eger klar insigt om de oerhörda kostnader, som äro förknippade med krigsväsendet, det kan vara anledning att egna någon allvarligare uppmärksamhet åt de ekonomiska frågorna, hvars tillfredsställande lösning afser att bidraga till lindring i bekymmer för såväl staten som för den enskilde? Ligger det ej längre någon sanning uti den välbekanta erinran, att "den besparade penningen kommer lika väl till pass som den intjenade?" Afvikande i åsigt från den rådande likgiltigheten för grundandet af ett *svenskt fondsystem* visade sig nästlidet års Riksdags Stats-Utskott, då det behagade i sitt Betänkande N:o 77 såsom alternativ upptaga mitt förslag till ett *svenskt fondsystem*, ehuru den framställningen då icke lyckades vinna Riksdagens bifall. Jag förnyar den nu och vill endast bedja att få erinra om några motiver, som nästlidet är utlades af andra och mig, men som möjligen fallit ur minnet.

Ett *fondsystem* bör grundas på *ouppsägbara obligationer*, så att såväl staten som obligationsinnehafvaren har sin bestämda utgift och inkomst. Obligationer måste utställas i Caroliner, ty det är ett mynt som har framtiden för sig, hvilket den nu brukliga silfverspecien icke kan anses ega. Man torde invända mot dessa obligationers utställande i guld, att långifvarne sannolikt icke komma till Riksgäldskontoret med guld. Men det är ju Fullmäktige likgiltigt, då de få en i egna ögon nöjaktig valuta. Riksgäldskontoret har redan förut upptagit tvänne lån i guld, utan att hafva erhållit något annat än banksedlar. Det är således blott en form, men om formen kan medföra, att saken blir för Riksgäldskontoret billigare, så uppnås det man önskar.

Obligationsinnehafvaren bör blifva tillförsäkrad rättigheten att, till dess myntreformen blifvit genomförd, erhålla sin ränta i riksmünt efter en på förhand bestämd kurs af 7 R:dr 20 öre per Carolin. Ifall detta skulle synas någon vara hög kurs, så är det med afsigt och i syftning, att när myntreformen blifvit genomförd, Riksgälds-kontoret, då icke skall kunna förlora. Vid nu skeende försäljning ega Fullmäktige full frihet att betinga sådant pris som, äfven med iakttagande af, att under några år räntan efter sagda kurs erlägges, medför fördel för Riksgälds-kontoret. Hvad räntefoten beträffar, så har jag vidhållit *fyra procent*, emedan den samma icke är i vår obligationsmarknad obekant och ej heller så hög att *pari* kan under en längre följd af år komma att uppnås.

För alla tillfälliga lån anser jag icke lånetiden böra utsträckas utöfver tio år, och denna åsigt delades temligen allmänt bland ledamöterna af nästlidet års Stats-Utskott. Sedan det är känt att statens femprocents obligationer af föregående tillfälliga lån villigt betalas med *pari*, och depositbankerna icke äro benägna emottaga större belopp till $4\frac{1}{2}$ procents ränta, så anser jag den nu förestående *tillfälliga upplåningen* böra vidtagas mot $4\frac{1}{2}$ procents obligationer.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, tillåter jag mig vördsamt framställa:

Förslag till införande af *fonds-system* i statens upplåning och några dermed sammanhang egande bestämmelser.

I:o.

Svenska staten upptager *fyra procents lån i guld* på följande vilkor:

- a) Ouppsägbara statsobligationer, lydande å Caroliner, utmyntade i enlighet med Kongl. Förordningen af den 31 Juli 1868, löpande med fyra procents årlig ränta, som halfårsvis till betalning förfaller, utställas af Riksgälds-kontoret.
- b) Fullmäktige i Riksgälds-kontoret må bestämma obligationernas försäljningspris och valörer, under iakttagande deraf att halfårsräntan skall uppgå till jemnt en eller flera Caroliner, och ega Fullmäktige i öfrigt vid denna upplåning tillvägagå på det sätt de finna lämpligast och med det allmännas fördel mest öfverensstämmande.
- c) Amorteringen af denna del af statsskulden sker genom inköp af de för samma skuld utfärdade obligationer, till det belopp hvartill Riksdagen framdeles finner för godt anvisa nödiga medel eller Riksgälds-kontorets tillgångar eljest det medgifva samt Fullmäktige finna sådant inköp öfverensstämma med statens fördel; och skola dessa medel såväl som inköpta obligationer i Riksgälds-kontorets räkenskaper särskildt bokföras.
- d) Så länge Riksgälds-kontorets räkenskaper eller någon del deraf föras i riksmünt, tillförsäkras obligationsinnehafvare, som det önska, att i Riksgälds-kontoret förfallen ränta uppbära i silfver eller riksmünt, efter en beräkning af Sju R:dr 20 öre för hvarje Carolin.
- e) Fullmäktige bemyndigas att under tiden intill 1872 års utgång afyttra så beskaffade ouppsägbara statsobligationer till ett nominalbelopp af Två millioner Caroliner; dock må ömförmda obligationer icke i rörelsen utsläppas så fram de icke kunna afyttras till sådant pris, att den årliga ränta Riksgälds-kontoret för de upplånta penningarne kommer att erlägga icke öfverstiger den effektiva räntan å den redan nu försälda andelen af 1870 års femprocentslån.

- f) De medel, som genom denna obligationsförsäljning inflyta, må enligt Fullmäktiges bedömning användas:
- till inköp af äldre statsobligationer, då sådant kan ske och anses medföra någon lindring i Riksgälds-kontorets ränteutgifter;
 - till bestridande af utgifter för statens jernvägsbyggnader; eller
 - till utlåning åt privata jernvägsbolag.

2:o.

Såvida Fullmäktige i tid kunna försäkra sig om att, enligt det i punkten 1:o uppgifna lånesätt, erhålla de kapitaltillgångar, som nuvarande Riksdag möjligen anvisar till jernvägars anläggande eller understödjande genom lån, så skall försäljningen af obligationer tillhörande 1870 års femprocentslån tills vidare inställas.

3:o.

Obligationerna till det tillfälliga lån, som Riksdagen torde komma att besluta i och för rikets försvarsanstalter till lands och sjös, skola utfärdas i Riksdaler Riksmünt, löpande med fyra och en half procents årlig ränta, som halfårsvis erlägges, och ställda att återbetalas inom loppet af tio år från utställsedagen.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles.

Stockholm den 28 Januari 1871.

A. O. Wallenberg.

N:o 29.

Af Herr André Oscar Wallenberg: Om antagande af ett nytt Svenskt myntsystem, grundadt på guld.

Med anledning af min motion vid 1869 års riksdag angående "införandet af ett myntsystem, grundadt på Carolinen såsom myntenhet," aflät Sammansatta Banko- och Lag-Utskottet ett betänkande, hvaruti det vigtiga förslaget varmt förordades, ehuru Utskottet icke ansåg frågan tillräckligt utredd för att tillstyrka Riksdagen att i densamma fatta definitivt beslut. 1869 års Riksdag delade Utskottets åsigt,